

Лисенко А. М., Наливайченко С.П.

УДК 658.157

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

ВСТУП. У сучасній практиці управління корпоративними фінансами важливе місце займає проблема якісного і кількісного обґрунтування управлінських фінансових рішень, прийняття яких неможливе без використання ефективної оцінки. Водночас значна частина управлінських фінансових рішень потребує комплексного підходу до дослідження об'єкта. Це, у свою чергу, визначає об'єктивну необхідність формування ефективних методик організації і проведення комплексної оцінки фінансового стану.

Проблемами комплексної оцінки фінансового стану підприємства займаються давно, однак на даний час немає єдиного підходу до вирішення поставлених завдань, так В.Я. Амбросов і Ю.Ф. Прохватулов пропонують проводити комплексну оцінку підприємства за допомогою рейтингової експрес-оцінки [1, с.140], М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька – за допомогою розрахунку інтегрованого показника [2, с.361], В.К. Горкавий – рейтингових методик бальних оцінок, відносних відхилень і багатовимірної середньої [3, с.184], Б.М. Литвин і М.В. Стельмах – методом коефіцієнтів [4, с.218]. Вивчення літературних джерел свідчить, що існує реальна можливість відібрати найбільш оптимальний підхід до комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ. Узагальнення різник підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства і вибір найбільш оптимального з них.

Вибір методу проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства залежить від низки чинників: типу економічної системи, ступеня розвинутості ринкових відносин, особливостей побудови балансу та інших форм звітності, галузевих особливостей, виду діяльності, форми власності підприємства тощо. Методи оцінки можуть використовуватись паралельно, а також частково, доповнюючи один одного.

Комплексна оцінка являє собою характеристику діяльності підприємства, одержану при дослідженні сукупності показників, які визначають більшість економічних процесів і вміщують узагальнені дані про виробництво і фінансовий стан підприємства. Зі допомогою комплексної оцінки маємо можливість оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси, власний та залучений капітал, оборотні і оборотні активи.

Нами було проведено комплексну оцінку фінансового стану підприємства за допомогою методів бальної оцінки, рейтингової оцінки, методом коефіцієнтів, рейтингової експрес-оцінки та розрахунку інтегрованого показника [4, с.218].

Метод бальних оцінок передбачає визначення загальної суми балів за всіма показниками, відібраними для визначення рейтингів, або ж за рахунок середнього бала певного об'єкта. При цьому показники одного з об'єктів приймаються за базу порівняння (еталон) – 1 або 100 балів. Бальна оцінка показників інших об'єктів визначається шляхом порівняння з еталоном їх абсолютних значень. Одержана сума балів по кожному об'єкту порівнюються між собою і використовуються для ранжування об'єктів. Лідером визнається об'єкт, який має найбільшу суму балів, або найвищий середній бал [3, с.185]. Об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства також забезпечує метод рейтингової оцінки, для якого характерним є визначення оптимальної направленості зміни показників, їх стандартизація відносно оптимальних значень і розрахунок загальної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства. Широкого застосування як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиці набув метод коефіцієнтів, який дозволяє отримувати важливі показники діяльності підприємства. Значення показників розглядаються як середні для будь-яких підприємств, і це знижує ефективність застосування методу коефіцієнтів. Фінансові коефіцієнти розраховуються на основі даних звітності підприємства, але така інформація має деякі недоліки і для їх запобігання система коефіцієнтів пропонує використовувати п'ять показників, які найчастіше застосовуються і найповніше характеризують фінансовий стан підприємства: коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами (Кзвк); поточної ліквідності (Кпл); коефіцієнт оборотності активів (Крв); рентабельності реалізованої продукції (Крпр) та власного капіталу (Крвк) [4, с.219].

Особливістю методу коефіцієнтів є те, що всі коефіцієнти мають однакову спрямованість. Це означає, що чим вищий рівень показника або чим вищий темп його зростання, тим надійніший фінансовий стан підприємства, що оцінюється [4, с.219].

Рейтингова експрес-оцінка визначається за допомогою тих самих коефіцієнтів, що і за методом коефіцієнтів, але як узагальнення, дана методика включає в себе визначення рейтингового числа за формулою. Для оцінки фінансового стану на основі визначення абсолютної величини розрахункового значення інтегрованого показника є характерним формування сукупності цільових показників, які з метою спрощення математичної обробки інформації поділяються на чотири групи по чотирьох напрямках дослідження: перший напрям дослідження – ліквідність (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт покриття загальний, частка власних оборотних коштів у покритті запасів); другий – рентабельність (рентабельність підприємства, продажу, основної діяльності та період окупності власного капіталу); третій – ділова активність (загальний обіг капіталу, середній строк обороту дебіторської заборгованості, обіг власного капіталу); четвертий – фінансова стійкість (коефіцієнт автономії, коефіцієнт структури залученого капіталу, співвідношення позикових та власних коштів, коефіцієнт маневреності власних коштів). Зважування показників відбувається на основі рівнозначної відносної ваги напрямів

Розрахункові значення цільових показників формують матрицю вхідних значень; матрицю оптимальних значень цільових показників формують з урахуванням критеріїв загального і суб'єктивного характеру, а на основі матриці вхідних та оптимальних значень формується нормалізована матриця, що відображає рівень відповідності фактичних значень цільових показників їх оптимальним значенням [2, с.363].

ВИСНОВКИ. Враховуючи теоретичну базу комплексної оцінки фінансового стану підприємства методами суми балів, рейтингової оцінки, експрес-оцінки, коефіцієнтів і розрахунку інтегрованого показника можна з впевненістю пропонувати застосування перелічених методик до практичного застосування підприємствами як для внутрішніх, так і зовнішніх потреб управління. Але найбільш об'єктивну і точну оцінку фінансового стану підприємства все ж таки дає розрахунок інтегрованого показника.

Перевагою запропонованого методу є сформована сукупність цільових показників, які поділені на чотири групи по чотирьох напрямках дослідження, що значно спрощує математичну обробку інформації і дає більш об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства.

Така методика дасть змогу вибрати стратегію і тактику розвитку підприємства, обґрунтувати плани й управлінські рішення, здійснювати контроль за їх виконанням, виявити резерви підвищення ефективності виробництва.

Джерела та література:

1. Амбросов В. Я. Фінансовий аналіз : програмно-методичний посібник і робочий зошит для практичних занять і самостійної роботи студентів факультету менеджменту / В. Я. Амбросов, Ю. Ф. Прохватулов. – Х. : ХНТУСГ, 2007. – 245 с.
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притул як, Н. Ю. Невмержицька. – 2-ге вид. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.
3. Горкавий В. К. Використання рейтингової методики в аналізі фінансового стану сільськогосподарських підприємств / В. К. Горкавий // Вісник ХНАУ. – 2007 . – № 8. – 296 с. – (Економіка АПК і природокористування)
4. Литвин В. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К. : Хай-Тек Прес, 2008. – 336 с.

Макушева Л.В.

УДК 334.72:005.342.(477)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Оскільки загально визначенням є розуміння ролі та значення підприємництва для держави, яке забезпечує економічне зростання, збільшення валового внутрішнього продукту, кількості робочих місць та ін., його розвиток в Україні завжди контролюється державною та місцевою владою. Однак, з боку влади і досі немає чіткої системи регуляції і підтримки підприємництва, а навпаки, існує багато перешкод, таких як недосконала система оподаткування, механізм реєстрації підприємств, система кредитування та ін.

Розвиток підприємництва сприяє формуванню незалежної самодостатньої демократичної економіки, оскільки формує важелі її саморегулювання, такі як конкуренція, зайнятість, рівень безробіття, інфляції та ін. В умовах глобалізації стан розвитку підприємництва в країні є індикатором доцільності розгортання економічного співробітництва та інвестиційної привабливості економіки, саме тому його розвиток слід розглядати як один із чинників національної безпеки.

Метою даної роботи є розгляд проблем, які перешкоджають розвитку підприємництва і пошук шляхів їх вирішення. Об'єктом дослідження є процес розвитку підприємництва в Україні, а предметом - розробка заходів щодо вирішення проблем, які перешкоджають розвитку підприємництва в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ознайомлення з роботами українських та російських вчених С.Г.Дрига [4], Л.О.Лігоненко [6], К.М.Ляпіна [7], Г.Л. Піратовський [10], Л.Олійник [9], Н.П.Коротенко [5] та ін. свідчить про активне дослідження основних питань щодо сутності та особливостей підприємництва, а також безперервний пошук шляхів вирішення проблем його розвитку і функціонування. Зазначимо, що Г.Л.Піратовський та Л.Олійник визначили, що наявність підприємницького капіталу нації стає передумовою для стійкого та збалансованого розвитку країни, а вирішення основних проблем підприємництва повинно здійснюватись згідно зі стратегічними задачами економіки держави [10, с.202]. С.Г.Дрига розглядає підприємництво як чинник виробництва або особливий вид людської діяльності, а головні перешкоди для його успішного розвитку бачить у недосконалому оподаткуванні його діяльності [4, с.13]. У праці Л.О.Лігоненко зазначено, що нагромаджувальна система реєстрації суб'єктів підприємництва передбачає необхідність отримання довідок (санітарно-епідеміологічної станції, пожежної та ін. подібних організацій) при організації бізнесу, що блокує розвиток підприємницької діяльності і тому багато фізичних осіб уникають процесу реєстрації та функціонують нелегально [6, с.7].

К.М. Ляпіна бачить головну проблему розвитку підприємництва в процесі його кредитування, тому що більшість кредитних установ фінансують великий бізнес, а для малого та середнього існує багатоетапна процедура отримання інвестиційних коштів та обмеження обсягів кредитування. Деякі автори